

Uzaktan Eğitimde Kişilik Özellikleri ve Akademik Başarı: Bir Literatür İncelemesi

Ekrem BAHÇEKAPILI¹
Selçuk KARAMAN²

Özet

Bu çalışmada uzaktan eğitim öğrencilerinin akademik başarıları ile beş faktör kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi ortaya koyan çalışmalar incelenmektedir. Bu doğrultuda eğitim ve psikoloji alan yazınındaki hakemli dergiler taranmıştır. İngilizce ve Türkçe çalışmalar için farklı anahtar kelimeler kullanılmıştır. Arama sonucunda beş Türkçe 49 İngilizce yayına rastlanmıştır. Yayınlar çeşitli kriterler açısından süzülerek toplam dört çalışma incelemeye alınmıştır. İncelenen çalışmalara göre uzaktan eğitimde öğrencilerin akademik başarısını pozitif yönlü etkileyen en önemli kişilik özelliği açıklık olarak ortaya çıkmıştır. Akademik başarı ile negatif yönlü ilişkiye sahip kişilik özelliği ise nevroz olarak bulunmuştur. Ortaya çıkan sonuçlar uzaktan eğitimde ilgili konunun daha iyi anlaşılabilmesi için yeni çalışmalara ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Anahtar sözcükler: Kişilik, Akademik Başarı, Uzaktan Eğitim

1. Giriş

Özellikle 2000li yılların başından itibaren bilgi ve iletişim teknolojilerinin yaygınlaşmasının da etkisiyle, uzaktan eğitim uygulamalarında büyük bir artış gözlemlenmektedir. Allen ve Seaman (2014) yayınladıkları rapora göre Amerika Birleşik Devletleri'nde 7 milyon üzerinde öğrencinin uzaktan eğitim yoluyla ders aldıklarını göstermektedir. Uzaktan eğitim kavramı coğrafi olarak öğretmenden farklı uzaklıklarda olan öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarının karşılanması için ortaya çıkmıştır. Öğretmen ve öğrenci arasındaki coğrafi uzaklık tarih boyunca genellikle bilgi ve iletişim teknolojileri ile aşılmaya çalışılmıştır (Schlosser ve Anderson, 1994). Son yıllarda çevrimiçi eğitim uygulamalarının tüm eğitim kademelerinde ve özel sektörde yoğun bir şekilde kullanıldığı görülmektedir.

Uzaktan eğitim; öğrencilere bilgiye ve öğretime kolay erişim, öğrenme olanaklarında çeşitlilik, uygun maliyet, esnek ve zengin öğrenme olanakları, standart eğitim içeriği sunma, alandaki uzman kişilere erişim olanağı gibi birçok kolaylıklar ve fırsatlar sunmaktadır (Kaya, 2002). Uzaktan eğitimin bireylere sağladığı yararların yanında bazı zorluklar da beraberinde gelmektedir. Özellikle öğrencilerin üzerine düşen öğrenme sorumluluğunun artması, öğrencilerin uzaktan eğitim üzerinden ders alma noktasındaki teknik yeterlilikleri ile fazla öğrenci sayısından kaynaklanan iletişim ve geri bildirim problemleri bunlardan bazılarıdır (Bartolic-Zlomislic ve Bates, 1999).

Alanın önemli kuramcılarında Moore (2001) ortaya koyduğu etkileşimsel uzaklık kuramında; uzaktan eğitim ortamlarında iletişim ve etkileşime vurgu yaparken, öğrencilerin bireysel özelliklerinin bu anlamda oldukça önemli olduğunu belirtmektedir. Çeşitli demografik ve psikolojik özellikler uzaktan eğitim alan yazınında sıklıkla çalışılan bireysel özelliklerdir. Demografik özelliklerin yanında (yaş, cinsiyet vb.), psikolojik özellikler bireyin davranışlarını ve düşüncelerini anlamada oldukça önemlidir. Kişilik bireyin en önemli psikolojik özelliklerinden biridir. Sözlükte, “Bir kimseye özgü belirgin özellik, manevi ve ruhsal niteliklerinin bütünü, şahsiyet” (Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlük) olarak tanımlanan kişilik bireyleri diğer bireylerden ayıran özellikleri anlamada psikoloji alanında önemli bir yere sahiptir (Kasschau, 2002). Kişilik kavramı psikoloji alanında çalışan birçok kuramcı tarafından çeşitli şekillerde açıklanmaya çalışılmıştır. Kişilik kuramcıları kişiliği farklı bir noktadan ele aldıklarından dolayı, kişiliğin tanımı konusunda ortak bir uzlaşma yoktur (Feist ve Feist, 2006, s. 3). Ortak bir tanımlama olmamasına rağmen kişilik üzerine çalışan araştırmacıların kişiliği genellikle, bireyin kendine özgü, genellikle kalıcı olan duygu, düşünce ve davranış örüntüsü olarak tanımlamaktadır.

Kişilikle ilgili birçok kuram ortaya atılmıştır. Her kuram kişiliği bireyi belirli bir açıdan ele alarak açıklamaya çalışmaktadır. Burger (2006) kişilik kuramlarını temel olarak Psikanalitik yaklaşım, Ayırıcı Özellik yaklaşımı, Biyolojik yaklaşım, İnsancıl yaklaşım, Davranışsal/Sosyal Öğrenme yaklaşımı ve Bilişsel yaklaşım olmak üzere altıya ayırmaktadır.

Bu çalışma kişilik kuramlarından ayırıcı özellik yaklaşımını temel almaktadır. İngilizce ifadesi “trait” olan ve Türkçeye ayırıcı özellik olarak çevrilebilecek olan bu kavram farklı durumlarda sergilenen tutarlı kişilik karakteristikleri ve davranışları olarak ifade edilmektedir (Ellis, Abrams ve Abrams, 2009). Ayırıcı özellikler kuramı kişiliği belirgin bazı özellikler (traits) tanımlamayı amaçlamaktadır (Feldman, 2010). Bu kurama göre bir bireyin belirli kişilik özelliklerini belirli bir derecede sergilemekte, diğer bir ifadeyle her bireyde her kişilik özelliği belirli bir derecede bulunmaktadır (Burger, 2006). Burger (2006) bu alandaki araştırmacıların iki temel varsayım üzerinde durduklarını ifade etmektedir:

¹ Sorumlu Yazar: Arş. Gör. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi, ekrem.bahcekapili@ktu.edu.tr
² Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, skaraman@atauni.edu.tr

1. Kişilik özelliği tutarlıdır, yani zaman içerisinde değişmez. Bir kişi belirli bir kişilik özelliğini hayatının farklı zaman diliminde benzer şekilde gösterir.

2. Kişilik özellikleri kararlılık gösterir. Bu varsayımına göre bir kişilik özelliği farklı şartlarda veya durumlarda benzer şekilde sergilenir. Örneğin kaygılı bir öğrenci sınavlarda, sosyal ortamlarda veya grup tartışmalarında da benzer şekilde kaygılı bir durum sergiler (Matthews, Deary, & Whiteman, 2003).

Ayrıntı kişilik özellikleri ile ilgili çalışmaların temelleri bir bireyi diğer bireylerden ayırabilecek davranışları ifade eden kelimelerin İngilizce sözlükten çıkartılması ile başladığını söyleyebiliriz. Allport ve Odbert yaklaşık 18bin kelimeyi bu şekilde belirlemişlerdir (Allport ve Odbert, 1936). Fakat bu miktarda özellik pratikte çok kullanışlı değildir. Daha sonra Cattell (1943, 1945) deneysel yöntemlerle kişiliği temel boyutlarının faktör analizi yöntemini de kullanarak belirlenebileceğini ortaya koymuştur. Bu çalışmaları sonucunda 16 Faktörlü Kişilik testini geliştirmiştir (Burger, 2006, s.251). Cattell'in faktör analizi yaklaşımıyla kişiliğin temel özelliklerini belirleme çabası daha sonra araştırmacılar tarafından çok sayıda çalışma ile araştırılarak, kişiliğin isimleri farklı ifade edilse de beş faktörde tanımlanabileceğini göstermiş ve buna "Büyük Beşli" adını vermişlerdir (Burger, 2006). Sonuç olarak çok sayıda kişilik özelliği beş büyük faktör altında gruplandırılarak özetlenmiştir (John & Srivastava, 1999). Bu sayede araştırmacıların kullanabileceği daha pratik ve deneysel yöntemlerle belirlenen güvenilir bir kişilik yapısı ortaya konulmaktadır (Burger, 2006). Genel olarak bu beş faktör Öz Disiplin (Conscientiousness), Dışa Dönüklük (Extraversion), Açıklık (Openness), Uyumluluk (Agreeableness) ve Nevrotiklik (Emotional Stability) olarak isimlendirilmektedir (Burger, 2006, s.253). Tablo 1'de bu faktörler ve genel özellikleri verilmektedir.

Tablo 1

Beş Faktör Kişilik Özellikleri

Açıklık (Openness to Experience)	Bu kişilik boyutu yüksek olan bireyler genellikle kültürlü, yeni ve ilginç fikirler ortaya koyan, yaratıcı düşünceye sahip olan, hayal gücü ve zihinsel merakı yüksek, açık fikirli ve anlayışlı olup gelenek dışı ve bağımsız düşünme eğilimindedirler (Barrick & Mount, 1991; Burger, 2006; John & Srivastava, 1999).
Öz Disiplin (Conscientiousness)	Bu kişilik boyutu yüksek olan bireyler genellikle düzenli, planlı, titiz, sorumluluk alan, güç işleri başarmada kararlı, başarı odaklı ve sabırlı kişilerdir (Barrick & Mount, 1991; Burger, 2006; Sudak & Zehir, 2013; John & Srivastava, 1999).
Dışa Dönüklük (Extraversion)	Bu kişilik boyutu yüksek olan bireyler genellikle sosyal, arkadaş canlısı, başkalarıyla ve toplulukta olmayı seven, kendine güvenen, girişken, konuşkan ve aktif bireylerdir (Barrick & Mount, 1991; Burger, 2006; John & Srivastava, 1999).
Uyumluluk (Agreeableness)	Bu kişilik boyutu yüksek olan bireyler genellikle merhametli, saygılı, hoşgörülü, güvenen ve güvenilir, iş birliğini tercih eden, kolay uyum sağlayan ve yardımseverdirler (Barrick & Mount, 1991; Burger, 2006; John & Srivastava, 1999).
Nevrotiklik (Emotional Stability)	Bu kişilik boyutu yüksek olan bireyler genellikle günlük olaylar karşısında daha çok stres yaşayan, kaygılı olma eğiliminde olan, morali kolay bozulabilen, sinirli, utangaç ve duyguları sıklıkla değişen kişilik özelliklerine sahiptirler (Barrick & Mount, 1991; Burger, 2006; John & Srivastava, 1999).

Uzaktan eğitim araştırmalarının eğilimlerini inceleyen çalışmalar bu alanda ağırlıklı olarak yeni teknolojilerin kullanılması, etkileşim, öğretim tasarımı, yönetim gibi alanlarda yoğunlaştığını göstermektedir (Berge ve Mrozowski, 2001; Rourke ve Szabo, 2002; Lee, Driscoll ve Nelson, 2004; Zawacki-Richter, Bäcker, ve Vogt, 2009). Öğrenen özellikleri alan yazında azımsanmayacak sayıda çalışma ile araştırılmasına karşın, öğrenen özellikleri açısından daha çok demografik özelliklerin (yaş, cinsiyet vb.) değişken olarak çalışmalarda ele alındığı görülmektedir (Bozkurt vd., 2015).

Psikolojik özelliklerin merkezde olduğu uzaktan eğitim araştırmaları, öğrencileri daha iyi anlamaya, etkin uzaktan eğitim uygulamaları oluşturmaya ve alan yazına önemli katkılar sağlayabilir. Etkin ve kaliteli uzaktan eğitim uygulamalarının göstergelerini akademik performans, memnuniyet, tutum ve öğretimin değerlendirilmesi şeklinde sıralayan Shachar ve Neumann (2003), akademik performans göstergesinin daha objektif bir değerlendirme olanağı sağlayacağını belirtmektedir. Sonuç olarak uzaktan eğitim yoluyla öğrenim gören öğrencilerin kişilik özelliklerinin akademik başarıyı ne şekilde etkilediğinin anlaşılması daha etkili ve kaliteli

uzaktan eğitim uygulamalarının tasarlanmasına ve öğrencilere yönelik gerçekleştirilecek faaliyetlerin daha öğrenci odaklı olması noktasında faydalı bilgiler sunacaktır.

Bu çalışmada uzaktan eğitim alan yazınında beş faktör kişilik özellikleri ile akademik başarı arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmaların incelenmesi amaçlanmaktadır.

2. Yöntem

Alan yazın taraması gerçekleştirilirken sistematik bir yol izlenmiştir. Buna göre öncelikle aramanın gerçekleştirileceği veri tabanları belirlenmiştir. Çalışmada uzaktan eğitimde beş faktör kişilik özellikleri ile akademik başarı arasındaki ilişkileri inceleyen araştırmaların ortaya konulması amaçlandığından, ulusal ve uluslararası hakemli, eğitim ve psikoloji veri tabanları seçilmiştir.

Veri tabanlarının seçilmesinin ardından aramada kullanılacak anahtar kelimeler belirlenmiştir. İngilizce yazılmış makaleler için, beş faktör kişilik özellikleriyle ilişkili İngilizce anahtar kelimeler şu şekilde seçilmiştir; “big-five”, “the five factor model”, “personality traits”, “personality”. Uzaktan eğitimle ilişkili İngilizce anahtar kelimeler ise “online learning”, “distance education”, “e-learning” ve “web-based” olarak seçilmiştir. Son olarak akademik başarıyla ilişkili İngilizce anahtar kelimeler “achievement”, “performance” ve “gpa” olarak seçilmiştir.

Türkçe yazılmış makaleler için, beş faktör kişilik özellikleriyle ilişkili Türkçe anahtar kelimeler şu şekilde seçilmiştir; “beş faktör”, “kişilik”. Uzaktan eğitimle ilişkili İngilizce anahtar kelimeler ise “uzaktan eğitim”, “e-öğrenme” ve “web tabanlı öğrenme” olarak seçilmiştir. Son olarak akademik başarıyla ilişkili İngilizce anahtar kelimeler “başarı”, “performans” ve “genel akademik ortalama” olarak seçilmiştir.

Anahtar kelimelerin belirlenmesinin ardından aramaya geçilmiştir. Buna göre EBSCO veri tabanında eğitim ve psikoloji veri tabanlarında gelişmiş arama seçeneği ile arama yapılmıştır. Belirlenen anahtar kelimeler daha fazla sonuç elde edebilmek amacıyla araştırılan makalelerin özet bölümünde (AB) aranmıştır. Her bir anahtar kelime “veya” ifadesi ile bağlanmıştır. Beş faktör kişilik özellikleri, uzaktan eğitim ve akademik başarıya ilişkin anahtar kelime grupları özet bölümünü ayrı ayrı arayacak şekilde düzenlenmiştir. Bu üç grup ise “and” ifadesiyle bağlanmıştır. İngilizce ve Türkçe aramalar ayrı ayrı yapılmıştır. Arama gerçekleştirilirken kullanılan İngilizce ve Türkçe arama terimleri aşağıda verilmektedir:

“AB (big-five or "the five factor model" or "personality traits" or personality) AND AB ("online learning" or "distance education" or e-learning or or web-based) AND AB (achievement or performance or gpa)”

“AB (“beş faktör” or "kişilik") AND AB (“uzaktan eğitim” or "e-öğrenme” or "web tabanlı öğrenme”) AND AB (“başarı” or “performans” or “genel akademik ortalama”)”

Gerçekleştirilen aramanın ardından 49 İngilizce ve 5 Türkçe makaleye rastlanmıştır. Elde edilen sonuçlar aşağıdaki kriterlere göre incelenerek elenmiştir:

- Çalışmalarda beş faktör kişilik özelliklerini ölçecek bir aracın kullanılması
- Çalışmalarda başarıya ilişkin (ders, Genel Akademik Ortalama, Sınav vb.) değişkenin bağımlı değişken olarak ele alınması
- Çalışmada nicel araştırma yaklaşımının benimsenmesi
- Çalışmanın örneklem grubunun en az yükseköğretim seviyesinde olması
- Çalışma türünün meta-analiz veya alan yazın inceleme araştırması olmaması

Yukardaki kriterlere göre bulunan sonuçlar değerlendirildiğinde dört İngilizce çalışma incelemeye alınmıştır. Türkçe herhangi bir makale yukardaki kriterler açısından incelemeye dâhil olmamıştır.

3. Bulgular

Yöntem bölümünde bahsedilen kriterlere göre ilk arama sonucunda elde edilen çalışmalar değerlendirildiğinde dört çalışma incelemeye dâhil edilmiştir. İncelemeye dâhil edilen araştırmalara ilişkin bilgiler Tablo 2’de sunulmaktadır.

Elde edilen çalışmalar incelendiğinde; Orvis, Brusso, Wasserman ve Fisher (2011) uzaktan eğitim dersi alan 274 üniversite öğrencisinin Öz Disiplin, Dışa Dönüklük ve Açıklık kişilik özelliklerinin ders performansları ile arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Örneklem grubu Amerika Birleşik Devletlerinde öğrenim görmektedir. Çalışma sonucunda Öz Disiplin ve Açıklık kişilik özelliklerinin ders performansı ile anlamlı bir ilişkisi olmadığı bulunmuştur. Dışa dönüklük kişilik özelliğinin ise ders performansı ile pozitif yönlü anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu ortaya konulmuştur.

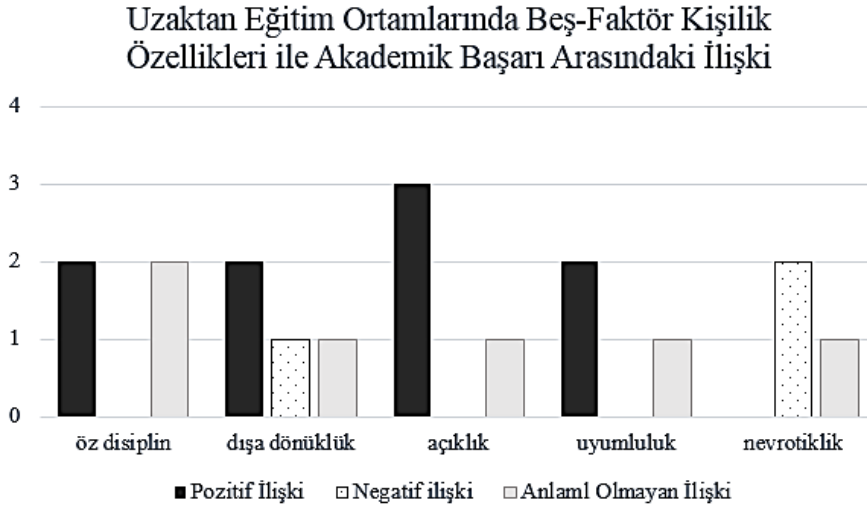
Schniederjans ve Kim farklı ilki 2004 yılında (Kim ve Schniederjans, 2004) ikincisi de 2005 yılında (Schniederjans ve Kim, 2005) olmak üzere iki çalışma gerçekleştirmiştir. Her iki çalışmada da tamamen uzaktan eğitim yoluyla Amerika Birleşik Devletlerinde öğrenim görmektedir olan uzaktan eğitim öğrencileri örneklem grubunu oluşturmaktadır. İlk çalışmada 140, ikinci çalışmada ise 260 öğrenci çalışmaya dâhil edilmiştir. Her iki çalışmada da tüm kişilik özellikleri (Öz Disiplin, Dışa Dönüklük, Açıklık, Uyumluluk ve Nevrotiklik) bağımsız değişken olarak ele alınmıştır. Çalışmalarda akademik başarıyı belirlemek amacıyla bir ders ile ilgili dört farklı değerlendirme sınavının toplamı hesaplanmıştır. Araştırma sonuçları genel olarak benzer bir durumu ortaya koymaktadır. Öyle ki, her iki çalışmada da akademik başarı ile Öz Disiplin, Açıklık ve Uyumluluk kişilik

özellikleri pozitif yönlü, Nevrotiklik kişilik özelliği ise negatif yönlü anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu bulunmuştur. Dışa Dönüklük kişilik özelliği açısından ise, ilk çalışmada anlamlı olmayan ilişki, ikinci çalışmada ise pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur.

Maki ve Maki (2003) yılında gerçekleştirdiği çalışmada Amerika Birleşik Devletlerinden 302 üniversite öğrencisini çalışmaya örneklem olarak dâhil etmiştir. Çalışmada tüm kişilik özellikleri (Öz Disiplin, Dışa Dönüklük, Açıklık, Uyumluluk ve Nevrotiklik) bağımsız değişken olarak ele alınırken, akademik başarı açısından bir dersin ara dönem sınavı incelenmiştir. Araştırma sonucu Öz Disiplin, Uyumluluk ve Nevrotiklik kişilik özellikleri ile akademik başarı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Akademik başarı ile Dışa Dönüklük kişilik özelliğinin arasındaki ilişki negatif yönlü, Açıklık kişilik özelliği arasındaki ilişki ise pozitif yönlü olarak istatistiksel olarak manidar bulunmuştur.

Araştırma bulguları özetlenecek olursa; ilgili konuda gerçekleştirilen çalışmaların ikisi tamamen uzaktan eğitim programı yoluyla öğrenim gören öğrencilerden, ikisi de örgün öğretimle verilen bir dersin uzaktan eğitim şeklinde sunulmasına dayanmaktadır. Akademik başarı olarak, tüm çalışmalarda ders performansı ele alınmıştır. Çalışmalardaki örneklem sayısı en az 140 en fazla 302 üniversite öğrencisini kapsamaktadır. Örneklem grubunun tamamı Amerika Birleşik Devletleri'ndeki katılımcılardan oluşmaktadır. Bir çalışma (Orvis, Brusso, Wasserman ve Fisher, 2011) dışında tüm çalışmalar tüm beş faktör kişilik özelliklerini incelemiştir. Çalışmaların tümünde ilişki desen kullanılmış, ikisinde korelasyon, ikisinde de regresyon analizi ile veriler çözümlenmiştir.

Çalışmalarda özetle uzaktan eğitim ortamlarında beş faktör kişilik özellikleri ile akademik başarı arasındaki ilişki Şekil 1'te gösterilmektedir.

Şekil 1. Uzaktan Eğitim Ortamlarında Beş Faktör Kişilik Özellikleri ile Akademik Başarı Arasındaki İlişki

Şekil 1'de görüldüğü üzere; açıklık değişkeni üç çalışmada, öz disiplin, dışa dönüklük ve uyumluluk değişkenleri iki çalışmada akademik başarı ile pozitif yönlü ilişkiye sahip olduğu bulunmuştur. Akademik başarı ile negatif yönlü ilişkiye sahip değişkenler iki çalışma ile nevroitiklik ve bir çalışma ile dışa dönüklük olarak bulunmuştur. Öz disiplin iki, dışa dönüklük, açıklık, uyumluluk ve nevroitiklik bir çalışmada akademik başarı ile anlamlı ilişki göstermemiştir.

Tablo 2

Uzaktan Eğitim Ortamlarında Beş-Faktör Kişilik Özellikleri ve Akademik Başarı arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmalar

Yazarlar (yıl)	Dergi	Örneklem Sayısı / Ülke	Uzaktan Eğitim Uygulaması / Veri Analiz Yöntemi	Ele Alınan Kişilik Özellikleri	Sonuç
Orvis, Brusso, Wasserman ve Fisher, (2011)	Journal of Educational Computing Research	<ul style="list-style-type: none"> • 274 üniversite öğrencisi • Amerika Birleşik Devletleri 	<ul style="list-style-type: none"> • Bir Ders uzaktan eğitim şeklinde gerçekleştirilmiştir. • Regresyon analizi kullanılmış 	<ul style="list-style-type: none"> • Öz-Disiplin, • Dışa Dönüklük, • Açıklık 	<ul style="list-style-type: none"> • Ders Performansı ile • Öz-Disiplin (ad) • Açıklık (ad) • Dışa Dönüklük (+)
Schniederjans ve Kim (2005)	Decision Sciences Journal of Innovative Education	<ul style="list-style-type: none"> • 260 üniversite öğrencisi • Amerika Birleşik Devletleri 	<ul style="list-style-type: none"> • Tamamen uzaktan eğitim veren bir program, • Bir ders süresince gerçekleştirilen dört ara sınav notlarının toplamı başarıyı gösteriyor. • Korelasyon analizi kullanılmış 	<ul style="list-style-type: none"> • Öz-Disiplin, • Dışa Dönüklük, • Açıklık, • Uyumluluk, • Nevrotiklik 	<ul style="list-style-type: none"> • Ders Performansı ile • Öz-Disiplin (+) • Dışa Dönüklük (ad) • Açıklık (+) • Uyumluluk (+) • Nevrotiklik (-)
Kim ve Schniederjans (2004)	Human Performance	<ul style="list-style-type: none"> • 140 üniversite öğrencisi • Amerika Birleşik Devletleri 	<ul style="list-style-type: none"> • Tamamen uzaktan eğitim veren bir program, • Bir ders süresince gerçekleştirilen ara sınav notlarının toplamı başarıyı gösteriyor • Korelasyon analizi kullanılmış 	<ul style="list-style-type: none"> • Öz-Disiplin, • Dışa Dönüklük, • Açıklık, • Uyumluluk, • Nevrotiklik 	<ul style="list-style-type: none"> • Ders Performansı ile • Öz-Disiplin (+) • Dışa Dönüklük (+) • Açıklık (+) • Uyumluluk (+) • Nevrotiklik (-)
Maki ve Maki (2003)	Communications of The ACM	<ul style="list-style-type: none"> • 302 üniversite öğrencisi • Amerika Birleşik Devletleri 	<ul style="list-style-type: none"> • Dersin Bir Bölümü Web Tabanlı gerçekleştirilmiştir. • Dersin ara dönem sınavı • Regresyon analizi kullanılmış 	<ul style="list-style-type: none"> • Öz-Disiplin, • Dışa Dönüklük, • Açıklık, • Uyumluluk, • Nevrotiklik 	<ul style="list-style-type: none"> • Ders Performansı ile • Öz-Disiplin (ad) • Dışa Dönüklük (-), • Açıklık (+) • Uyumluluk (ad) • Nevrotiklik (ad)

+ : Pozitif yönlü anlamlı ilişki, - : Negatif yönlü anlamlı ilişki, ad: Anlamlı olmayan ilişki

4. Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada uzaktan eğitim öğrencilerinin akademik başarıları ile beş faktör kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi ortaya koyan çalışmalar incelenmektedir. Araştırma sonuçlarına göre açıklık kişilik özelliği uzaktan eğitim ortamlarında akademik başarı ile pozitif yönlü ilişkiye sahip en önemli değişken olarak bulunmuştur. Ayrıca öz disiplin, dışa dönüklük ve uyumluluk kişilik özelliğinin de genel olarak akademik başarı ile pozitif yönlü bir ilişki içerisinde oldukları ortaya çıkmıştır. Akademik başarı ile negatif yönlü ilişki içerisinde olan en önemli kişilik özelliği ise nevrozizm olarak ortaya çıkmıştır.

Uzaktan eğitim ortamlarında kişilik özellikleri ile akademik başarı arasındaki çalışmaları inceleyen herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Yüz yüze öğrenme ortamlarında benzer konularda gerçekleştirilen çalışmalar dikkate alındığında genel olarak benzer sonuçların ortaya çıktığı görülmektedir. Vedel (2014) 1996 ve 2013 yılları arasında beş-faktör kişilik özelliklerinin genel akademik başarı ile ilişkisini inceleyen 20 çalışmayla gerçekleştirdiği meta-analiz çalışmasında Öz Disiplin, Açıklık ve Uyumluluk kişilik özelliklerinin genel akademik ortalama ile pozitif yönlü anlamlı etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur. Benzer şekilde Propat (2009)'ın gerçekleştirdiği meta-analiz çalışmasında incelediği çalışmalarla toplam 70bin örneklemin Beş-Faktör kişilik özelliklerinin akademik başarı ile olan ilişkilerini araştırdığı çalışmada Öz Disiplin, Açıklık ve Uyumluluk kişilik özelliklerinin akademik ortalama ile pozitif yönlü anlamlı etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur. Bir diğer meta-analiz çalışmasında Trapmann, Hell, Hirn ve Schuler (2007) 58 araştırma makalesini incelemiştir. Araştırma sonucunda Öz disiplinin kişilik özelliğinin akademik başarı ile pozitif yönlü anlamlı ilişkiye sahip olduğunu ortaya koyarken; diğer kişilik özelliklerinin akademik başarı üzerine anlamlı bir etkisi olmadığını belirtmiştir. Gerçekleştirilen çalışmada incelenen genel olarak Açıklık kişilik özelliğinin akademik başarı üzerine pozitif yönlü ilişkiye sahip olduğu görülmüştür. Bu durum Vedel (2014), Propat (2009) ve Trapmann, Hell, Hirn ve Schuler (2007)'nin bulguları ile benzerlik göstermektedir. Bunun yanında Vedel (2014) akademik başarıyla ilişkili en önemli değişken olarak Öz Disiplin kişilik özelliğini belirtmekte; bu durum gerçekleştirilen bu çalışmayla nispeten ayrılmaktadır. Nitekim bu çalışmada incelenen araştırmaların yarısında Öz Disiplin kişilik özelliğinin akademik başarı ile anlamlı bir ilişkisinin olmadığı ortaya konulmaktadır. Gerçekleştirilen çalışmada ancak dört araştırmaya rastlanmıştır. Az sayıda çalışma uzaktan eğitim alanında Beş-Faktör kişilik özelliklerinin akademik başarı üzerine olan etkilerini ortaya koymak için çok yeterli görünmemektedir. Ayrıca uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitim ortamları doğası gereği birbirlerinden farklıdır. Nitekim uzaktan eğitim ortamlarında öğrencilerin üzerine düşen öğrenme sorumluluğu yüz yüze ortamlara göre daha da artmaktadır (Kaya, 2002). Ayrıca uzaktan eğitim ortamlarında öğrenciler yüz-yüze öğrenme ortamlarına göre iletişim, sosyal etkileşim ve geri dönüt gibi öğrenmeyi etkileyen unsurlar açısından farklılaşmaktadır (Bartolic-Zlomislic ve Bates, 1999). Bu farklılıklar yüz yüze (örgün) öğrenme ortamları ile uzaktan eğitim ortamlarında akademik başarıyı etkileyen kişilik özelliklerinin farklılaşmasının nedeni olabilir. Çalışma sonuçları genel olarak düzenli, planlı, kararlı olan, yeni fikirlere ve bağımsız düşünmeye yönelik bireylerin uzaktan eğitim ortamlarında başarılarının arttığını göstermektedir. Öte yandan kaygı ve stres eğiliminde olan bireylerin genel olarak akademik başarılarının düştüğü söylenebilir.

5. Öneriler

Gerçekleştirilen alan azın incelemesinde dört adet çalışmaya rastlanmıştır. Bu sayı dikkate alındığında uzaktan eğitim alan yazınında bu konunun yeterince çalışılmadığı sonucuna varılmaktadır. Uzaktan eğitimin en önemli unsurlarından biri olan öğrencileri daha iyi anlayabilmek için, kişilik özelliklerinin akademik başarı üzerine olan etkilerinin incelendiği daha fazla çalışma gerçekleştirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Böylelikle daha etkin ve kaliteli uzaktan eğitim ortamlarının tasarlanmasına ve geliştirilmesine katkı sağlanabilir. Araştırmacıların üzerinde durabilecekleri bir diğer önemli nokta, uzaktan eğitim ve yüz yüze öğrenme ortamlarının sadece akademik başarı açısından karşılaştırılmaları değil, bir takım psikolojik özelliğın bu farklı öğrenme ortamlarındaki süreçleri ve çıktıları ne şekilde etkilediğinin ortaya konulması olduğu düşünülmektedir.

Personality traits and academic achievement in Distance Education: A Literature Review

Extended Abstract

The concept of distance education has emerged to meet learning needs of students who are in different locations. Distance education offers certain advantages such as easy access to information and education by students and variety of learning opportunities. It has disadvantages, too. These include increased responsibility for learning on students, students' technical competence in distance education courses and some problems related with communication and giving feedback due to the high number of students. It is very important to recognize and understand the students taking distance education courses. Understanding of the relationship between characteristics and academic success of students in distance learning environment will contribute to designing and developing effective distance education environments. One crucial characteristic of students is constituted by personality traits. The researchers studying on personality usually define it as an individual's own lasting pattern of sense, thoughts and behaviors. The approach of big five personality traits is frequently applied in the education and psychology literature for determining the personality traits. In this study, the studies demonstrating the relationship between academic success and five-factor personality traits of distance education beneficiaries are examined. For this purpose, scanning was conducted on the refereed journals on education and psychology.

Different keywords were used for studies in Turkish and English. Consequently, 5 publications were found in Turkish and 49 in English language. The studies were selected on the basis of certain criteria. According to these criteria, the publications were selected if the measurement instrument was used to measure the big five personality traits, academic success was used as a dependent variable, the study group was at least at tertiary education level, and if they were not carried out as meta-analysis or literature review. As a result, 4 studies were included in the investigation.

It was seen that two studies were carried out on students studying entirely through distance education programs, while the other two studies were based on presenting through distance education a course given by formal teaching. Regarding academic achievement, class performance was considered in all studies. The sample size in the studies was seen to range from 140 to 302 university students. Sample groups in all studies consist of participants in the United States. All studies except one study investigated all five factor personality traits. In all of the studies, relational patterns were used. In particular, the data were analyzed with correlation in two studies, while regression analysis was used in the other two studies. As a result of data analysis, the variable of openness to experience was found to have a positive correlation with academic success in three studies, while positive correlation was found between academic success and conscientiousness, extroversion and compatibility variables in two studies. Regarding variables having a negative correlation with academic success, neuroticism was found in two studies, while extroversion in one study. The variable of conscientiousness did not have a significant relationship with academic success in two studies. The other variables such as extroversion, openness to experience, compatibility and neuroticism showed significant correlation with academic success in one study.

According to the study results, the personality trait of openness to experience seems to be the most important variable in positive correlation with academic success in distance education environment. In addition, it was found out that personality traits such as conscientiousness, extroversion and compatibility seem to have a positive correlation with academic success. The most important personality trait in a negative correlation with academic success has been found as neuroticism. No example was found which investigates the relationship between personality traits and academic success in distance education environments. Considering the studies conducted on similar issues in face-to-face learning environments, it can be said that similar results are obtained. While the studies carried out in face-to-face teaching environment particularly emphasized the positive effects of conscientiousness on academic achievement, the examples on distance education revealed that openness to experience was at the forefront. Few studies seem inadequate to demonstrate the effects of the big five factor personality traits on academic achievement in the context of distance education. In addition, distance education and face-to-face learning environments are different from each other by nature. To exemplify, the responsibility for learning on the students in the distance education environment is higher than the responsibility in face-to-face learning environments. Moreover, in distance education environments, students differ in factors affecting learning such as communication, social interaction and feedback in comparison with face-to-face learning environment. These differences might account for the differentiation of personality traits that affect academic success in face-to-face (formal) and distance education environment. The results indicate that individuals that are well-organized, planned, decisive, apt to new ideas and independent thinking show a higher level of success in distance education environment. On the other hand, it seems that there is a decrease in overall academic success of individuals who tend to suffer from anxiety and nervousness. Considering the scarcity of studies available on distance education in the literature, it was found out that there is not adequate research on this topic. In order to better understand students as one of the most important elements of distance education, it is suggested that further studies examining the effects of personality traits on academic achievement must be realized in future.

Keywords: Personality Traits, Academic Achievement, Distance Education

Kaynaklar

- Allen, I. E. ve Seaman, J. (2014). Grade Change Tracking Online Education in the United States.
- Allport, G. W. ve Odbert, H. S. (1936). Trait-names: A psycho-lexical study. *Psychological Monographs*, 47(1), i-171. doi: 10.1037/h0093360
- Barrick, M. R. ve Mount, M. K. (1991). The big five personality dimensions and job performance: A meta-analysis. *Personnel Psychology*, 44(1), 1-26.
- Bartolic-Zlomislic, S. ve Bates, A. (1999). Investing in On-line Learning: Potential Benefits and Limitations. *Canadian Journal Of Communication*, 24(3).
- Berge, Z. L. ve Mrozowski, S. (2001). Review of research in distance education, 1990 to 1999. *American Journal of Distance Education*, 15(3), 5-19.
- Bozkurt, A., Akgun-Ozbek, E., Yilmazel, S., Erdogdu, E., Ucar, H., Guler, E. ... ve Aydin, C. H. (2015). Trends in distance education research: A content analysis of journals 2009-2013. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 16(1).
- Burger, J., M. (2006). Kişilik (İ. D. E. Sarıoğlu, Çeviren). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Cattell, R. B. (1943). The description of personality: basic traits resolved into clusters. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 38(4), 476-506. doi: 10.1037/h0054116
- Cattell, R. B. (1945). The principal trait clusters for describing personality. *Psychological Bulletin*, 42(3), 129-161. doi: 10.1037/h0060679
- Ellis, A., Abrams, L. D. ve Abrams, M. (2009). *Personality Theories : Critical Perspectives*. Los Angeles: SAGE Publications, Inc.
- Feist, J. ve Feist, G. J. (2006). *Theories of Personality: With PowerWeb(6th bs.)*. United States: McGraw Hill Higher Education (ISE).
- Feldman, R. S. (2010). *Understanding psychology (10th bs.)*. New York: McGraw-Hill Humanities/Social Sciences/Languages.
- John, O. P. ve Srivastava, S. (1999). The Big Five trait taxonomy: History, measurement, and theoretical perspectives. *Handbook of personality: Theory and research*, 2(1999), 102-138.
- Kaya, Z. (2002) Uzaktan Eğitim. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Kasschau, R. A. (2002). *Understanding Psychology, Student Edition (7th bs.)*. United States: Glencoe/McGraw-Hill.
- Kim, E. B. ve Schniederjans, M. J. (2004). The role of personality in web-based distance education courses. *Communications of the ACM*, 47(3), 95-98.
- Lee, Y., Driscoll, M. P. ve Nelson, D. W. (2004). The past, present, and future of research in distance education: Results of a content analysis. *The American Journal of Distance Education*, 18(4), 225-241.
- Maki, R. H. ve Maki, W. S. (2003). Prediction of learning and satisfaction in web-based and lecture courses. *Journal of educational computing research*, 28(3), 197-219.
- Matthews, G., Deary, I. J., ve Whiteman, M. C. (2003). *Personality Traits*. Cambridge, U.K.: Cambridge University Press.
- Moore, M. G. ve Kearsley, G. (2011) *Distance Education: A Systems View of Online Learning*. 3rd edn. United States: Wadsworth Cengage Learning.
- Orvis, K. A., Brusso, R. C., Wasserman, M. E. ve Fisher, S. L. (2010). E-enabled for e-learning? The moderating role of personality in determining the optimal degree of learner control in an e-learning environment. *Human Performance*, 24(1), 60-78.
- Poropat, A. E. (2009). A meta-analysis of the five-factor model of personality and academic performance. *Psychological bulletin*, 135(2), 322.
- Rource, L. ve Szabo, M. (2002). A content analysis of the Journal of Distance Education 1986-2001. *International Journal of E-Learning & Distance Education*, 17(1), 63-74.
- Schlosser, C. A. ve Anderson, M. L. (1994). *Distance education: Review of the literature*. AECT Publication Sales, 1025 Vermont Ave., NW, Ste. 820, Washington, DC 20005-3547..
- Schniederjans, M. J. ve Kim, E. B. (2005). Relationship of Student Undergraduate Achievement and Personality Characteristics in a Total Web-Based Environment: An Empirical Study. *Decision Sciences Journal of Innovative Education*, 3(2), 205-221.

- Shachar, M. ve Neumann, Y. (2003). Differences between traditional and distance education academic performances: A meta-analytic approach. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 4(2).
- Sudak, M. K. ve Zehir, C. (2013). Kişilik tipleri, duygusal zeka, iş tatmini ilişkisi üzerine yapılan bir araştırma. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 11(22), 141-165.
- Trapmann, S., Hell, B., Hirn, J.-O. W. ve Schuler, H. (2007). Meta-analysis of the relationship between the Big Five and academic success at university. *Zeitschrift für Psychologie/Journal of Psychology*, 215(2), 132-151.
- TÜRK DİL KURUMU Güncel Türkçe Sözlük. *TÜRK DİL KURUMU*. 2 Temmuz 2015 tarihinde http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.559549dca72549.74356017 adresinden erişildi.
- Vedel, A. (2014). The Big Five and tertiary academic performance: A systematic review and meta-analysis. *Personality and Individual Differences*, 71, 66-76. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.paid.2014.07.011>
- Zawacki-Richter, O., Bäcker, E. M. ve Vogt, S. (2009). Review of distance education research (2000 to 2008): Analysis of research areas, methods, and authorship patterns. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 10(6), 21-50.